

"חברות הביטוח ממשיכות לגבות פרמיות בגין ביטוחי חיים המבוססות על לוחות תמותה לא עדכניים"

האקטואר רועי פולניצר מסביר כיצד גם בשנת 2022 חברות הביטוח ממשיכות לגבות פרמיות בגין ביטוחי חיים המבוססות על לוחות תמותה לא עדכניים.

ועל כן הוחלט שוב כי הלוחות הסטנדרטים ליצירת לוחות תמותה בביטוח חיים יהיו לוחות הפנסיה המעודכנים בנייר עמדה 2019 של קרנות הפנסיה בהסדר לצווארון לבן, (לוח פ-3), לגמלאים גברים ונשים, ולוחות השארים פ-5 לגברים ופ-5 לנשים) (להלן: "הלוחות הסטנדרטים"). בנוסף, נקבע כי על הלוחות הסטנדרטים יבוצעו חישובי אמינות סטטיסטית של ניסיון בפוליסות קצבה בביטוח ובהתאם לכך נבנו לוחות תמותה מותאמים עבור אוכלוסיית הפנסיונרים בחברות הביטוח.

כחלק מתהליך חוזר של בחינת ההנחות הדמוגרפיות, בחודש אפריל 2021 נעשתה פניה מחודשת של הרשות לחברות הביטוח לקבלת נתוני גמלאים עדכניים, החל משנת 2008 ועד המחצית הראשונה של שנת 2020. בפועל, נעשה שימוש בנתונים החל מ-2008 ועד סוף 2019 לביצוע החישובים, וזאת לאחר שהוחלט לא לכלול נתונים של שנת 2020 – שנת הקורונה.

ב-30 ביוני 2022 פורסם חוזר גופים מוסדיים 18-9-2022 – "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה" (להלן: "חוזר הגופים המוסדיים"). בחוזר הגופים המוסדיים נקבע שיעורי התמותה למבוטח פעיל עד למועד תחילת תשלום הקצבה (לוח ב-1) ייגזרו משיעורי התמותה שבלוח המקביל של הפנסיה (לוח פ-1) תוך הפחתה של 4% משיעורי תמותה אלו.

איפה הבעיה? הבעיה היא שלא בוצע מחקר עבור ההנחות הדמוגרפיות של הלוח המקביל של הפנסיה (לוח פ-1) וכי שיעורי התמותה המופיעים בו לקוחים מטבלאות הנכונות ל-31/12/2015 שפורסמו בחוזר פנסיה 6-3-2017 (להלן: "חוזר הפנסיה 2017"), עם קידום תיאורטי ל-31/12/2018 לפי שיפורי התמותה שנקבעו בחוזר ביטוח 10-1-2019 – "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה" (להלן: "חוזר ביטוח 2019"). הבעיה הגדולה שגם הטבלאות שלכאורה נכונות ל-31/12/2015, הן בכלל טבלאות ל-31/12/2005 וקידום תיאורטי נוסף ל-31/12/2015.

לסיכום, גם בשנת 2022, חברות הביטוח עדיין ממשיכות לעבוד עם לוחות תמותה לא עדכניים (לוחות שנכונים ל-31.12.2005), בזמן שהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (להלן: "הלמ"ס") פירסמה ב-9 במאי 2022 לוחות תמותה של ישראל לשנים 2016-2020 (לוחות תמותה של ישראליים מופקים לתקופות של חמש שנים קלנדריות) והמוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל") פורסם ב-9 ביוני 2016 לוחות תמותה מעודכנים (בהתבסס על הלוחות שהלמ"ס פירסמה ב-30 ביולי 2015 לשנים 2008-2012). הלמ"ס מעדכן את הלוחות שלו מידי שנה ומפרסם לוחות שונים לפי מין (גברים ונשים) ולאום (יהודים וערבים).

בנובמבר 2012 פורסם נייר עמדה – "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בקרנות פנסיה וביטוחי חיים" (להלן: "נייר העמדה השני"). בנייר העמדה השני הוצגו תוצאות הבדיקה של הניסיון הדמוגרפי של קרנות הפנסיה, כולל המלצה למערך הנחות מעודכן. בנוסף, נייר העמדה השני סקר את השיפור בתמותה באוכלוסייה בישראל ובעולם ונבחנו בו השלכות אפשריות של תרחישים שונים לשיפור בתמותה.

בהמשך לנייר העמדה השני פורסם במרץ 2013 חוזר 2-1-2013 – "חישוב עתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים" (להלן: "חוזר הביטוח") שעדכן את ההנחות של חוזר הקצבה. בחוזר הביטוח הוחלט כי מאחר ועדיין לא הצטבר מספיק ניסיון בביטוח חיים לצורך יצירת לוחות תמותה המבוססים על אוכלוסיית הביטוח, הרי שלוחות הבסיס ליצירת לוחות תמותה בביטוח חיים יהיו לוחות הפנסיה. בנוסף, נקבע כי על לוחות הפנסיה יבוצעו התאמות להפחתת שיעורי התמותה עבור מרווח בגין סטיות אקראיות, ומרווח בגין סטיות בהרכב הקבוצה לעומת זו שהיוותה את הבסיס לאותם לוחות.

חלק מתהליך חוזר של בחינת ההנחות הדמוגרפיות, בחודש נובמבר 2017 נעשתה פניה מחודשת של רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון (להלן: "הרשות") לחברות הביטוח לקבלת נתוני גמלאים עדכניים, החל משנת 2008 ועד וכולל המחצית הראשונה של שנת 2017.

סיכום ביניים, ניירות העמדה והחוזרים אשר פורסמו מדי מספר שנים מאז 2002 עסקו כאמור בעדכון לוחות התמותה בקרנות הפנסיה ואוכלוסיית הפנסיונרים של חברות הביטוח. פרסומים אלו התבססו תחילה על נתוני קרנות הפנסיה עם התאמה מסוימת לניסיון הביטוח ובהדרגתיות, על בסיס נתונים מצטברים של ניסיון חברות הביטוח, ניתן ביטוי גדול יותר לניסיון תיקי הביטוח, בתלות בדרגת אמינותם.

בנובמבר 2019 פורסם נייר עמדה – "עדכון מערך ההנחות הדמוגרפיות בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה" (להלן: "נייר עמדה 2019"). בנייר עמדה 2019 הוצגו תוצאות הבדיקה של הניסיון הדמוגרפי של קרנות הפנסיה ושל חברות הביטוח, כולל המלצה למערך הנחות מעודכן. בנוסף, נייר עמדה 2019 סקר את השיפור בתמותה באוכלוסייה בישראל ובעולם ובמסגרתו נבחנו השלכות אפשריות של תרחישים שונים לשיפור בתמותה.

במקביל לנייר עמדה 2019 פורסם בנובמבר 2019 חוזר הביטוח הקודם שעדכן את ההנחות הדמוגרפיות המופיעות בלוחות התמותה.

גם אז, כמו בעת הנוכחית, לא הצטבר מספיק ניסיון בביטוח חיים לטובת יצירת לוחות תמותה המבוססים על אוכלוסיית הביטוח

בהמשך לכתבה שלי מפברואר 2019 "חברות הביטוח גבו במשך שנים פרמיות בגין ביטוחי חיים בהתבסס על לוחות תמותה לא עדכניים", החלטתי לבדוק האם מאז שנת 2000 שינו חברות הביטוח את דרכן והתחילו לעבוד עם לוחות תמותה עדכניים, או שמא המשיכו בסרון לעבוד עם לוחות תמותה לא מעודכנים. אז למי שלא קרא את הכתבה המוזכרת, עד שנת 2000 חברות הביטוח בישראל עבדו עם לוחות תמותה 1949-1952 המבוסס על ניסיון התמותה שנצבר במהלך השנים הללו בקרב מבוטחים בריטים (גברים ונשים ביחד) בחברות ביטוח חיים בבריטניה לתמחור רכיב הריסק בפוליסות ביטוח חיים ועם לוח תמותה (55a) המבוסס על ניסיון התמותה שנצבר במהלך השנים 1946 עד 1948 בקרב מקבלי קצבאות בריטים (גברים ונשים בנפרד) מחברות ביטוח חיים בבריטניה לתמחור רכיב הגימלה בביטוחי חיים.

משנת 2000 ועד אפריל 2002, חברות הביטוח עברו לעבוד עם לוח תמותה (90a) המבוסס על ניסיון התמותה שנצבר במהלך השנים 1967 עד 1970 בקרב מקבלי קצבאות בריטים (גברים ונשים בנפרד) מחברות ביטוח חיים בבריטניה. באפריל 2002 פורסם חוזר ביטוח חיים 2002/5 שהגדיר כללים לחישוב עתודה לפוליסות המבטחות למבוטח זכויות לקבלת קצבה, על פי לוח התמותה של קרנות הפנסיה (לוח 1.א.4). כפי שהופץ בחוזר פנסיה 1/2000 מיום 29.2.2000.

באפריל 2005 פורסם נייר עמדה – "הלימות העתודות לפוליסות ביטוח חיים מסוג קצבה" (להלן: "נייר העמדה הראשון"). בנייר העמדה הראשון הוצגו ראיות לפיהן לוחות התמותה שהוגדרו בחוזר פנסיה 1/2000 אינם מספיקים, והוצעו לוחות חלופיים, לשימוש עד להכנת לוחות תמותה המתבססים על נתונים עדכניים של קרנות הפנסיה. בנוסף, הוצעו הנחות לגבי שיפורים עתידיים בתמותה בהתבסס על ניסיון אוכלוסיית ישראל.

בהמשך לנייר העמדה הראשון, פורסם בפברואר 2007 חוזר 3-1-2007 – "חישוב עתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים" (להלן: "חוזר הקצבה"). חוזר הקצבה אימץ את ההנחות בנייר העמדה הראשון ועדכן את חוזר 2002/5. הנחות בירת המחדל לתמותה בחוזר הקצבה נגזרו מניסיון שנצבר בקרנות הפנסיה, עם התאמות קלות. חוזר הקצבה עידכן גם את שיעורי השיפור בתמותה על פי השיפורים שנצפו באוכלוסייה הישראלית. בחוזר הקצבה נקבע גם תוספת שמרנות בקביעת עתודות ביטוח, מעבר לשיעורי השיפור בתמותה שבחוזר. בנוסף, קבע חוזר הקצבה כי על חברת ביטוח לבצע, מידי שנה, בדיקה של מערך ההנחות אל מול הניסיון בפועל.